

Зайченко О. І.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЧАЛЬНИКА (ЗАВІДУВАЧА) РАЙОННОГО УПРАВЛІННЯ (ВІДДІЛУ) ОСВІТИ

Дана стаття розкриває проблему визначення ефективності діяльності начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти, подаючи методику оцінювання, параметри управлінських функцій та критерії оцінки.

This article exposes the problem of determination of efficiency of chief (manager) of district management (department) of education activity giving the method of evaluation, parameters of administrative functions and criteria of estimation.

Освіта являє собою соціальну систему «людина - людина», отже цінним кінцевим продуктом є людина корисна суспільству (як особистість і головна продуктивна сила). Вона повинна задовольняти потреби навколишнього соціуму, роботодавця і саму себе зі своїм «ЕГО».

Оточуючим хотілося б бачити в кожному з нас людину чуйну, добру, ввічливу, надійну, ерудовану, творчу, досвідчену, фізично і психічно здорову, здатну прийти на допомогу іншим.

Для роботодавця потрібна людина (як продуктивна сила) професійно підготовлена, творча особистість, яка здатна орієнтуватись у різноманітних ситуаціях, фізично і психічно здорова.

Отже, і соціуму, і роботодавцю потрібна людина освічена, творча, моральна, фізично здорова, тобто гармонійно розвинена.

Стан освіти сьогодні висуває на передній план управління якістю, бо вона розглядається як категорія, яка охоплює соціальний інститут формування особистості. Система управління якістю освіти - це інструмент, за допомогою якого досягаються цілі стабільного функціонування і розвитку освітньої системи. Управління якістю освіти - складова управління в цілому.

Одним із важливих аспектів управлінської діяльності районного управління (відділу) освіти є оцінка її ефективності. У зв'язку з цим у процесі дослідження нами розроблено критерії, систему параметрів та методику оцінювання діяльності начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти.

При цьому ми виходили з того, що під критеріями (від грецького «kriterion») ми розуміємо засіб для судження, ознаку, на основі якої здійснюється оцінка чого – небудь, мірило. Термін «параметр» (від грецького «parametron») використовується нами при оцінці управлінської діяльності начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти як величина, що характеризує основну властивість процесу, явища, системи «Оцінка» вживається у її філософському значенні, тобто як відношення до соціальних явищ, людської діяльності, поведінки, встановлення їх значущості, відповідність певним нормам та принципам. «Ефективність» (від латинського «effektus») - результат дії.

Теоретичною основою розробки, експерименту та апробації параметрів і критеріїв оцінки ефективності діяльності начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти став функціональний підхід, суть якого полягає у визначенні його модернізованих функцій управління, розробці системи параметрів оцінки стану їх реалізації в практичній діяльності.

Система оцінки реалізації кожного параметра конкретної функції бальна: «0» - параметр не реалізований, «1» - частково реалізований, «2» - реалізований. Середня арифметична величина кількості балів, поставлених за стан реалізації кожного параметра управлінської функції визначає коефіцієнт ефективності стану її реалізації і позначається - К. еф. ф., а середня арифметична величина коефіцієнтів ефективності всіх функцій

начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти визначає коефіцієнт ефективності його управлінської діяльності.

У процесі дослідження нами розроблена та апробована методика оцінювання ефективності управлінської діяльності начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти.

Функціональні обов'язки начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти:

1. Забезпечення соціально-економічного розвитку освіти району.
2. Фінансово-господарське забезпечення районного управління (відділу) освіти та закладів освіти.
3. Кадрове забезпечення районного управління (відділу) освіти та закладів освіти.
4. Забезпечення умов оптимального функціонування закладів освіти району.
5. Соціально-правовий захист працівників районного управління (відділу) освіти, закладів освіти та учнів.
6. Робота з громадськими організаціями та науково-педагогічними установами.

З метою забезпечення зручності обчислень (машинним і без машинним способом) нами розроблені та апробовані картки оцінювання ефективності реалізації управлінських функцій начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти. У першій графі картки ставляться номери функцій суб'єкта (перша цифра), параметрів (друга цифра); у другій - зміст параметрів, у третій - оцінка в балах (0, 1, 2): «0» - функція зовсім не реалізована, «1» - частково реалізована, «2» - повністю реалізована.

Після заповнення «Картки» визначається К. еф. ф. (коефіцієнт ефективності реалізації конкретної функції), а потім К. еф. у. с. - коефіцієнт ефективності управління суб'єкта, тобто начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти.

Картка 1

Оцінювання ефективності реалізації управлінської функції начальника (завідуючого) районного управління (відділу) освіти «Забезпечення соціально-економічного розвитку освіти в районі»

№ п/п	Оціночні параметри	Оцінка
1.1.	Аналіз соціально-економічного стану розвитку району, освіти	
1.2.	Перспективне планування розвитку мережі закладів освіти з урахуванням особливостей соціально-економічного стану району (на 3-5 років)	
1.3.	Перспективне планування роботи відділу освіти з урахуванням наявності та специфіки різних типів навчально-виховних закладів (на 3-5 років)	
1.4.	Консультації та контроль виконання перспективних планів роботи закладів освіти	
1.5.	Оперативне планування роботи відділу освіти відповідно до існуючої мережі навчально-виховних закладів (на 1 рік)	
1.6.	Консультації та контроль виконання планів роботи закладів освіти (згідно з нормативно-правовими актами)	
1.7.	Координування, контроль і коригування роботи заступників завідувача районним відділом освіти з питань розвитку освіти в районі	

К. еф.ф. 1.=

Картка 2

**Оцінювання ефективності реалізації управлінської функції начальника
(ЗАВІДУВАЧА) районного управління (відділу) освіти «Фінансово-господарське
забезпечення районного відділу освіти та закладів освіти»**

№ п/п	Оціночні параметри	Оцінка
2.1.	Аналіз та оцінка фінансово-господарського забезпечення закладів освіти	
2.2.	Сприяння формуванню бюджету закладів освіти району згідно з нормами	
2.3.	Коригування бюджету закладів освіти відповідно до фінансово-господарських можливостей району	
2.4.	Формування додаткових фінансових надходжень та матеріально-технічних ресурсів районного відділу освіти	
2.5.	Раціональний розподіл наявних фінансових і матеріально-технічних ресурсів між підрозділами райВО та закладами освіти	
2.6.	Контроль і корегування роботи бухгалтерії райВО, централізованої бухгалтерії дошкільних закладів, інженерно-господарської групи	

К. еф.ф. 2. =

Картка 3

**Оцінювання ефективності реалізації управлінської функції начальника
(завідувача) районного управління (відділу) освіти «Кадрове забезпечення апарату
управління районного управління (відділу) освіти та загальноосвітніх навчальних
закладів»**

№ п/п	Оціночні параметри	Оцінка
3.1.	Аналіз та оцінка забезпечення районного відділу освіти, закладів освіти кадрами згідно штатного розкладу	
3.2.	Контроль і коригування діяльності заступника начальника (завідувача) районним управлінням (відділом) освіти щодо забезпечення закладів освіти кадрами	
3.3.	Контроль і коригування діяльності заступника начальника (завідувача) районним управлінням (відділом) освіти щодо роботи з резервом керівних кадрів закладів освіти	
3.4.	Контроль і коригування роботи завідувача районним науково-методичним центром з перепідготовки	
3.5.	Організація та проведення атестації педагогічних кадрів закладів освіти району	
3.6.	Організація роботи з резервом апарату відділу освіти	
3.7.	Контроль і коригування роботи спеціаліста районного відділу освіти з кадрових питань	

К. еф. ф. 3. =

Оцінювання ефективності реалізації управлінської функції начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти «Забезпечення оптимального функціонування закладів освіти району»

№ п/п	Оціночні параметри	Оцінка
4.1.	Аналіз та оцінка стану навчально-виховної роботи в закладах освіти	
4.2.	Раціональне планування та здійснення контролю і коригування діяльності закладів освіти	
4.3.	Консультавання, контроль і коригування діяльності заступника начальника (завідувача) районним управлінням (відділом) освіти, який відповідає за ефективність функціонування шкіл та позашкільних закладів	
4.4.	Консультавання, контроль і коригування діяльності заступника начальника (завідувача) районним управлінням (відділом) освіти, який відповідає за ефективність функціонування дошкільних закладів	
4.5.	Консультавання, контроль і коригування діяльності спеціалістів з питань роботи шкіл	
4.6.	Консультавання, контроль і коригування діяльності спеціаліста з питань роботи позашкільних закладів	
4.7.	Консультавання, контроль і коригування діяльності спеціалістів з питань роботи дошкільних закладів	
4.8.	Консультавання, контроль і коригування діяльності завідувача районним науково-методичним центром з питань методичного забезпечення закладів освіти	
4.9.	Консультавання, контроль і коригування діяльності директорів шкіл та позашкільних закладів з питань забезпечення оптимального їх функціонування	
4.10.	Консультавання, контроль і коригування діяльності директорів дошкільних навчальних закладів з питань забезпечення оптимального їх функціонування	

К. еф.ф. 4. =

Картка 5

Оцінювання ефективності реалізації управлінської функції начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти «Соціально-правовий захист працівників районного управління (відділу) освіти, закладів освіти та учнів»

№ п/п	Оціночні параметри	Оцінка
5.1.	Аналіз соціального стану контингенту учнів закладів освіти, їх працівників і працівників районного управління (відділу) освіти	
5.2.	Консультавання, контроль і коригування діяльності заступника начальника (завідувача) районним управлінням (відділом) освіти з соціально-правового захисту працівників закладів освіти та учнів	
5.3.	Консультавання, контроль і коригування діяльності спеціаліста з питань охорони дитинства	
5.4.	Консультавання, контроль і коригування діяльності спеціаліста з питань техніки безпеки та життєдіяльності закладів	
5.5.	Консультавання, контроль і коригування діяльності спеціаліста з соціальних питань працівників закладів освіти	
5.6.	Вирішення проблем захисту прав працівників райУО, закладів освіти та учнів	
5.7.	Контроль виконання керівниками закладів освіти, працівниками районного управління (відділу) освіти нормативно-законодавчих актів щодо захисту прав учасників навчально-виховного процесу	
5.8.	Організація вивчення нормативно-правових актів з соціального захисту працівників закладів освіти та дітей	

К. еф.ф. 5. =

Картка 6

Оцінювання ефективності реалізації управлінської функції начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти «Робота з громадськими організаціями та науково-педагогічними установами»

№ п/п	Оціночні параметри	Оцінка
6.1.	Інформаційне забезпечення (пряме, зворотнє) громадськості району про роботу закладів освіти району	
6.2.	Консультавання начальником (завідувачем) райУО батьківської громадськості району з питань освіти і виховання дітей	
6.3.	Надання допомоги громадським організаціям у роботі з дітьми району	

6.4.	Участь начальника (завідувача) райУО в роботі регіональних та Всеукраїнських громадських організацій	
6.5.	Співробітництво райУО з науковими установами країни	
6.6.	Обмін досвідом управлінської діяльності райУО з педагогічною громадськістю регіону і країни	
6.7.	Трансформація інноваційних психолого-педагогічних надбань у діяльність районного управління (відділу) освіти та навчально-виховних закладів	

К. еф.ф. 6. =

Коефіцієнт ефективності управлінської діяльності начальника (завідувача) районного управління (відділу) освіти визначається як середня арифметична величина оцінок реалізації його управлінських функцій

$$К. еф. у. с = \frac{К. еф. ф. 1 + К. еф. ф. 2 + \dots + К. еф. ф. 6}{6} =$$

Методика оцінювання ефективності управлінської діяльності суб'єктів управління носить параметрично-ступеневий характер і передбачає :

- оцінювання реалізації кожного параметра управлінської функції суб'єкта управління;
- оцінювання реалізації кожної управлінської функції суб'єкта управління;
- оцінювання стану ефективності управлінської діяльності кожного суб'єкта управління;
- оцінювання стану ефективності управлінської діяльності районного управління (відділу) освіти.

Визначення коефіцієнтів ефективності реалізації функціональних обов'язків кожним суб'єктом управління районного управління (відділу) освіти дозволяє виявити «вузьке» місце в системі його діяльності, коригувати ті чи інші параметри з метою досягнення максимальної їх ефективності.

Література

1. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу: Навч. посібник. - К.: ІЗМН, 1996. - 140 с.
2. Зайченко О., Островерхова Н., Даниленко Л. Теорія і практика управлінської діяльності районного відділу освіти : Монографія. - К.: «ВПЦ Техпрінт», 2000. - 352 с.
3. Островерхова Н. М., Даниленко Л. І. Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-педагогічний аспект. Монографія. - К.: Школяр, 1995. - 301 с.
4. Словник української мови. - К.: Наукова думка. - Т. 5., 1974. - 840 с.; Т. 8., 1978. - 832 с.
5. Советский энциклопедический словарь. - М.: Советская энциклопедия, 1982. - 1600 с.
6. Управління якістю освіти / Войтенко В. І., Лавренюк А. О., Малинич Л. М., Мельник В. В., Гуменюк В. В. За загальною редакцією Лавренюка А. О. - Хмельницький ОШПО; Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2003. - 184 с.